A person stands in a vast desert at night, illuminated by a flashlight. In the background, a large yellow screen displays the title of a report. The sky is filled with stars and the Milky Way galaxy.

Onderzoek naar mogelijkheden
regioconformiteit van geïmpacteerde
afvalintercommunales & hun
gemeente - vennoten

Rapport EY - 29/09/2022

Inhoudstafel rapport

- 1 Doelstelling en aanpak van de opdracht

- 2 Onderzoekstrategie en context bij het onderzoek

- 3 Krachtlijnen van het onderzoek

- 4 Realiseren regiovorming

- 5 *Volgende stappen*

Doelstelling en aanpak van de opdracht

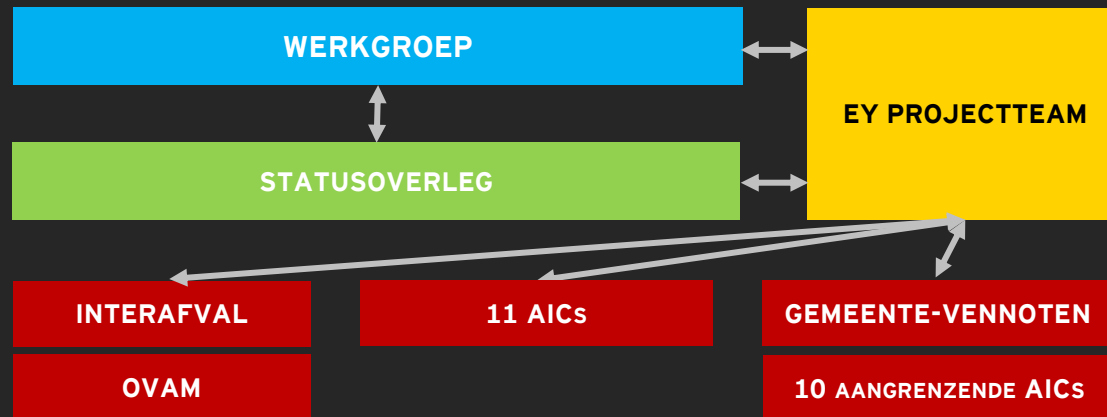

Projectstructuur

Bij aanvang van de opdracht, werd een projectstructuur vormgegeven, bestaande uit een stuur- en werkgroep, en het benaderen en activeren van externe stakeholders, waaronder Interafval, de 11 AICs en de gemeente-vennoten. T.o.v. de EY-offerte, werden ook OVAM en de 10 AICs die aangrenzend zijn aan de gemeente-vennoten, bij aanvang van de opdracht benoemd als stakeholder en in die hoedanigheid betrokken.

Samenstelling werkgroep

Vertegenwoordiging kabinet Viceminister-president Bart Somers, projectleider ABB, projectleider EY

Samenstelling statusoverleg

Projectleider en medewerkers ABB, projectleider en medewerkers EY

Plan van aanpak

Het plan van aanpak werd ingedeeld in 4 fases. De doelstelling van elk van deze fases wordt hierna omschreven.

FASE 1: ONDERZOEKSSTRATEGIE	FASE 2: DATAVERZAMELING	FASE 3: DATA-ANALYSE	FASE 4: EINDRAPPORTERING
<p><u>Doelstelling:</u></p> <p>Wat is nodig om regioconformiteit te bereiken?</p> <p>Focus op het ons eigen maken van de specifieke context om inzicht te verkrijgen in de mogelijke databronnen, zowel publiek toegankelijke informatie als informatie beschikbaar bij de afvalintercommunales. Vervolgens wordt nagegaan hoe en waar wij deze informatie kunnen verkrijgen. Met deze informatie bepalen wij enkele onderzoeksvragen.</p>	<p><u>Doelstelling:</u></p> <p>Welke data is hiervoor nodig?</p> <p>Focus op het contacteren van afvalintercommunales en andere overkoepelende organisaties voor het opvragen van specifieke data, en op het verzamelen van publiek toegankelijke informatie via desk research. Tijdens het opvragen en verzamelen van de data wordt ook naar toekomstige gebruik van deze data door ABB gekeken. Nadien ook instaan voor het structureren van deze dataset.</p>	<p><u>Doelstelling:</u></p> <p>Welke analyses kunnen we met deze data maken, hoe kunnen we dit visualiseren?</p> <p>Focus op het analyseren en visualiseren van de data voor de 11 niet-regioconforme afvalintercommunales. Zowel het structureren als het analyseren van de data zal plaatsvinden in een met de opdrachtgever overeengekomen software. Deze analyse zal mogelijk maken om een rapport per afvalintercommunale op te stellen.</p>	<p><u>Doelstelling:</u></p> <p>Is regioconformiteit mogelijk, in welke gevallen (niet)?</p> <p>Focus op het uitwerken van een overkoepelende analyse op basis van de 11 rapporten die in de vorige fase zijn opgemaakt. In deze overkoepelde analyse wordt er aandacht besteed aan het formuleren van aanbevelingen en het uitdenken van een verdere roadmap om het gewenste model in de praktijk uit te werken, rekening houdend met de politieke en juridische draagvlak.</p>

Tijdspad

Het initiële tijdspad van de opdracht was voorzien op 18 weken. De uiteindelijke doorlooptermijn was 35 weken.

Voornaamste **oorzaken voor deze vertraging** zijn;

- ▶ Vertraagde opstart n.a.v. principiële goedkeuring Regiodecreet op 1 april 2022
- ▶ Latere introductie en aftoetsing met koepelorganisatie, omwille van bovenstaande
- ▶ Langere periode van datacollectie
- ▶ Inbegrip van zomerreces

Belangrijke data doorheen het traject:

- ▶ 20/01 - kick-off
- ▶ 21/03 - bepalen onderzoeksstrategie
- ▶ 14/04 - validatie onderzoeksstrategie, bepalen aanpak fase 2 en 3, en aftoetsing met koepelorganisatie
- ▶ 12/05 - validatie vragenlijst
- ▶ 13/06 - 28/06 - interviews met AICs, Interafval en OVAM
- ▶ Zomerperiode t.e.m. week 19/09 - individuele en overkoepelende rapportering
- ▶ 30/08 - vraag naar verduidelijking kosten en baten van regioconformiteit

Onderzoekstrategie en context bij het onderzoek

Onderzoekstrategie

Tijdens fase 1 werd de opdrachtomschrijving 'onderzoek naar mogelijkheden regioconformiteit van geïmpacteerde afvalintercommunales & hun gemeente-vennoten' vertaald naar een concrete onderzoeksstrategie tijdens 3 iteraties.

ITERATIE 1

Opmaken van een totale oplistijng van mogelijke onderzoekselementen, waarna deze werden geprioriteerd.

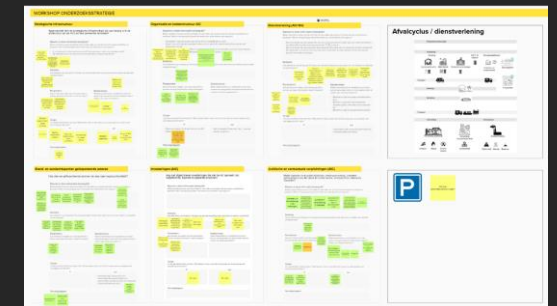
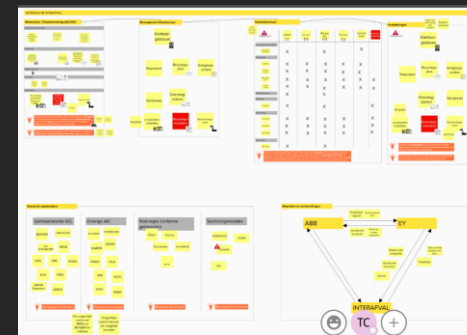
De methodiek die hiervoor werd gehanteerd is **MoSCoW** (must have, should have, could have en would have/won't have)

The screenshot shows a table with columns for 'Onderzoekselement', 'MoSCoW prioriteit', and 'Opmerkingen'. The table lists various research topics related to waste management and regional conformity, such as 'Mogelijkheid tot samenwerking met andere regio's' and 'Mogelijkheid tot samenwerking met andere gemeenten'. The 'MoSCoW prioriteit' column uses color coding: red for 'Must have', yellow for 'Should have', and green for 'Could have/Won't have'. A vertical bar on the left indicates the priority levels.

ITERATIE 2 & 3

In toevoeging van iteratie 1 werd het concept van de afvalcyclus gevisualiseerd. In iteratie 2 met de opdrachtgever, in iteratie 3 met de opdrachtgever én Interafval.

De methodiek die hiervoor werd gehanteerd is een **workshop**, ondersteund door het gebruik van **Mural**.

Onderzoekstrategie

Als resultaat van deze iteraties werd - in overleg - een structuur opgesteld van 4 bouwblokken. Deze **4 bouwblokken** vormen de ruggengraat van de individuele fiches en de overkoepelende analyse.

Daarnaast werden er ook **4 categorieën van belanghebbenden** gedefinieerd, met als doel om hun op de juiste manier te betrekken bij het onderzoek.

BELANGHEBBENDEN	METHODE
Niet-regioconforme afvalintercommunales	Vragenlijst en interview
Aangrenzende afvalintercommunales	Vragenlijst
Geïmpacteerde gemeenten	Vragenlijst
Interafval en OVAM	Semigestructureerd interview

Context bij het onderzoek

Vooraleer de inhoudelijke krachtlijnen van het onderzoek worden toegelicht, geven we een aantal contextuele elementen mee die doorheen het **kwalitatief** onderzoek sterk tot uiting zijn gekomen, en mede gestaafd worden door het kwantitatief onderzoek (m.u.v. element 3). Aangezien het contextuele elementen zijn, zijn deze niet onbekend, maar wel belangrijk in het licht van dit onderzoek.

- 1 Er zijn sterke **verschillen** tussen AICs
- 2 De **uitdagingen** voor AICs zijn legio
- 3 Er heerst **onzekerheid** in de huidige context

Context bij het onderzoek

---

1 Er zijn sterke verschillen tussen AICs (1/2)

► Dienstverlening

Er is een diversiteit in de beheeroverdrachten die lokale besturen aan hun afvalintercommunale overdragen. Zo zijn er AICs die eerder beperkte dienstverlening aanbieden (bv. louter afvalverbranding) in tegenstelling tot andere AICs die hun gemeenten totaal ontzorgen (bv. Inclusief administratie en handhaving). De dienstverlening 'van een AIC' blijft in essentie afhankelijk van de beheeroverdracht vanuit de gemeenten en de beleidsbeslissingen van de verschillende venootgemeenten die deel uitmaken vande intercommunale. We zien ook grote verschillen in de inrichting van de dienstverlening. Zo werken sommige AICs uitsluitend met eigen personeel waar andere er bewust voor kiezen om veel uit te besteden. De oorsprong van deze verschillen is vaak historisch gegroeid en een gevolg van beleidsbeslissingen.

► Strategische infrastructuur

De strategische infrastructuur van AICs varieert eveneens van eerder beperkt (bv. geen grote infrastructuur) tot zeer uitgebreid (bv. afvalverbrandingsinstallatie en/of composteringsinstallatie- in combinatie met warmtenetten). De AICs zonder strategische infrastructuur hebben ook een andere manier om deze in te vullen, hetzij werken met andere AICs via participatie, hetzij uitbesteden aan een private partij.

Context bij het onderzoek

---

1 Er zijn sterke verschillen tussen AICs (2/2)

► Investerings

De type investeringen en de grootte ervan zijn uiteraard sterk afhankelijk van de dienstverlening en de strategische infrastructuur. Zo is een groot verschil te merken in investeringsbedragen tussen AICs met en zonder strategische infrastructuur. Daarnaast zijn investeringen ook afhankelijk van beleidsbeslissingen die uiteraard ook sterk verschillen (vb. het al dan niet implementeren van een gewicht Diftar).

► Engagements

Enerzijds zijn er gelijkenissen tussen de AICs, zoals de standaard overeenkomsten met bijvoorbeeld FostPlus. Het participeren in andere AICs via B-vennootschappen is veelvoorkomend en (deels) onafhankelijk van dienstverlening en strategische infrastructuur. Anderzijds zijn er ook grote verschillen in type engagements, looptijd, belang, partners, drijfveren, ...

Context bij het onderzoek

2

De uitdagingen voor AICs zijn legio (1/2)

► Dienstverlening

Vaak groeit de dienstverlening sterk, door een toenemende ontzorging van de taken van de gemeente. Voorbeelden hiervan zijn taken zoals 'activiteiten rond communicatie en preventie', 'ondersteunen van functie van milieuambtenaar', 'diverse administratieve taken', handhaving, ... Daarnaast zijn er ook de ambitieuze doelstellingen m.b.t. het afvalstoffenplan (dalen restafvalcijfers, vraagstuk rond ophaling, netheid en handhaving, ...) die een impact hebben op de dienstverlening en beleidsbeslissingen.

► Strategische infrastructuur

Een bezorgdheid en uitdaging is de optimale capaciteit van de strategische infrastructuur. Zo is er - o.a. dankzij het afvalstoffenplan - minder huishoudelijk restafval dat opgehaald wordt. Dit heeft uiteraard een structurele impact op de nodige capaciteit van de afvalverbrandingsinstallaties, die veelal initieel ontworpen zijn op historisch grotere capaciteit. Een omgekeerd effect is te merken bij de composteerinstallaties waar er een groeiende ophaal is van GFT en dus uiteraard meer capaciteit nodig is bij de verwerking. Rond dit thema zijn er ook studies naar optimale capaciteit van strategische infrastructuur en logistiek van OVAM, VIL en VITO.

Context bij het onderzoek

2

De uitdagingen voor AICs zijn legio (2/2)

► Investeringsen

Uitdagingen rond investeringen zijn enerzijds een gevolg van de uitdagingen beschreven bij dienstverlening en strategische infrastructuur. Zo zorgt de groeiende dienstverlening uiteraard ook voor groeiende investeringen. Bijkomend dringen er zich grote investeringen op om de doelstellingen te halen van het afvalstoffenplan (vb. ophaling bioafval, omschakeling naar gewichtsdiftar, ...). Tot slot zijn er constant investeringen vereist om de strategische infrastructuur op peil te houden. Anderzijds zijn er qua investeringen ook nog andere uitdagingen zoals de vergroening van het wagenpark, gebouwen en installaties.

► Engagementen

In het huidige klimaat is het niet evident om dienstverlening uit te breiden - vb. met meer selectieve ophaling - wanneer men nog niet met zekerheid kan stellen wie deel zal nemen en welke capaciteit vereist is. Bovendien zal het afsluiten van nieuwe contracten op vandaag onbekende beslissingen vanuit de lokale besturen in rekenschap moeten brengen en bestaan vandaag een reeks langlopende en vervlochten engagementen tussen AICs die zorgen voor stabiele aan- en afvoer. De verhoogde ambities en de transitie naar regioconformiteit hebben repercussies voor zowel kern- als ondersteunende processen en engagementen met vennoten, private en publieke partners.

Context bij het onderzoek

---

3 Er heerst onzekerheid in de huidige context

Uit het **kwantitatief** onderdeel van deze opdracht blijkt dat er bij de AICs veel ongerustheid bestaat m.b.t. de plannen inzake regiovorming. Deze onzekerheid gaat voorbij de beslissing tot regiovorming zelf en omvat ook de implicaties ervan en resulterende uitwerking van modaliteiten en slechting van geschillen. Niet enkel de impact van regiovorming op de afvalintercommunale zelf, maar ook de fusiebeweging op lokaal niveau zorgt voor onduidelijkheid en onzekerheid, evenals de huidige economische context. Er wordt door de afvalintercommunales aangegeven dat de onzekerheid tot gevolg heeft dat keuzes worden verdaagd of niet genomen, op meerdere vlakken;

- ▶ **Dienstverlening** - keuzes over het al dan niet verruimen van de dienstverlening en andere beleidsmatige beslissingen dringen zich op. Deze keuzes worden geïmpacteerd door de onzekerheid rond regiovorming.
- ▶ **Investerings** - de huidige crisiscontext heeft mogelijks impact op economische beslissingen. Gelet op de grootteorde van de investeringen, is er onzekerheid bij zowel steden, gemeenten als AICs, of men in de huidige context kan doorzetten met deze investeringen.
- ▶ **Engagements** - in de sector worden engagements voor een lange duurtijd afgesloten. Om te vermijden dat het aangaan van nieuwe engagements niet in lijn zijn met de mogelijke toekomstige samenwerkingsvormen, is er aarzeling voor het aangaan van nieuwe, langdurige engagements.

Data

	Open data	Opgevraagd bij de sector
Situatieschets	<p>Werkingsgebieden en regio's</p> <p>Maatschappelijke zetel; termijn samenwerking; A-aandelen en B-vennoten (statuten)</p> <p>Gemiddelde VTE (openbare jaarrekeningen)</p> <p>Inwoners en oppervlakte gemeente (2021) (lokaalbestuur)</p> <p>Jaarlijks tonnage HA (OVAM)</p>	Context, impact, opportuniteiten en 'overige aandachtspunten' (interview OVAM, Interafval)
Mogelijkheden regioconformiteit	<p>Principes regiovorming: ontwerpdecreet</p> <p>Koppeling aan werkingsgebieden</p>	Voorgelegd aan niet regioconforme AIC ter nazicht op volledigheid
Dienstverlening huidig landschap	<p>Organisatie websites</p> <p>Jaarverslagen</p> <p>Doel / beheeroverdracht (statuten)</p>	<p>Vragenlijst + interview niet regioconforme AIC & Vragenlijst aangrenzende AIC</p> <p>Dienstverlening in beheeroverdracht: zelf vs. uitbesteed.</p> <p>Strategische infrastructuur: eigen vs. extern.</p>
Strategische infrastructuur	<p>Organisatie websites</p> <p>Jaarverslagen</p>	<p>Vragenlijst geïmpacteerde gemeenten</p> <p>Dienstverlening buiten beheeroverdracht: zelf vs. uitbesteed.</p> <p>Strategische infrastructuur: eigen vs. extern.</p>
Investerings (gelinkt aan infrastructuur)	<p>Jaarrekening: totaal balans, reserves, voorzieningen, schulden op meer dan één jaar.</p>	<p>Vragenlijst + interview niet regioconforme AIC</p> <p>Beschrijving; lopend/gepland; totaalkost; 1e boekjaar; jaarlijkse afschrijving; afschrijvingstijd; boekwaarde '31; bekostiging door organisatie, kapitaalsubsidies, eenmalige inbreng.</p>
Engagementen	/	<p>Vragenlijst + interview niet regioconforme AIC</p> <p>Beschrijving; partner; juridische basis; looptijd contract; einddatum huidig engagement: inschatting fundamentele impact</p>
<p>▶ Verschil in granulariteit en volledigheid opgeleverde data</p> <p>▶ Door beperkt volume ongestructureerde data en toename kwalitatieve informatie omschakeling van analyse met Alteryx naar Excel en PowerBI voor analyse en visualisatie.</p>		<p>Lokaal materialenplan</p> <p>Kostenstructuur</p>

Krachtlijnen van
het onderzoek

3

Krachtlijnen van het onderzoek

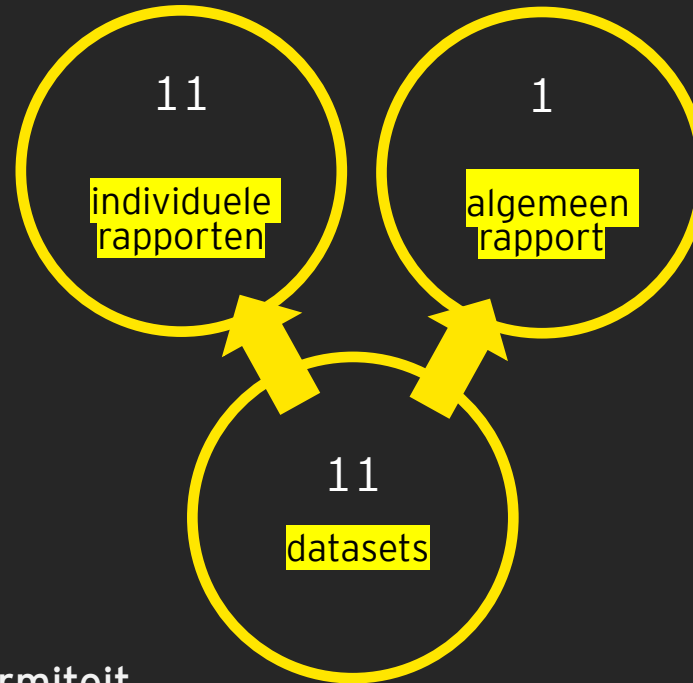
- ▶ **Situatieschets**

- ▶ **4 bouwblokken**

- ▶ Dienstverlening
- ▶ Strategische infrastructuur
- ▶ Investerings
- ▶ Lopende engagementen

- ▶ **Mogelijkheden tot regioconformiteit**

- ▶ Theoretische scenario's op basis van geografische ligging en principes regiovorming
- ▶ Dienstverlening en infrastructuur m.b.t. afvalbeheer opgenomen door gemeenten buiten beheeroverdracht
- ▶ Dienstverlening en infrastructuur in aangrenzende AIC

- ▶ **Algemene context**

- ▶ **4 bouwblokken**

- ▶ Dienstverlening
- ▶ Strategische infrastructuur
- ▶ Investerings
- ▶ Lopende engagementen

- ▶ **Realiseren regiovorming**

- ▶ Openstaande vragen
- ▶ Overzicht kosten en baten

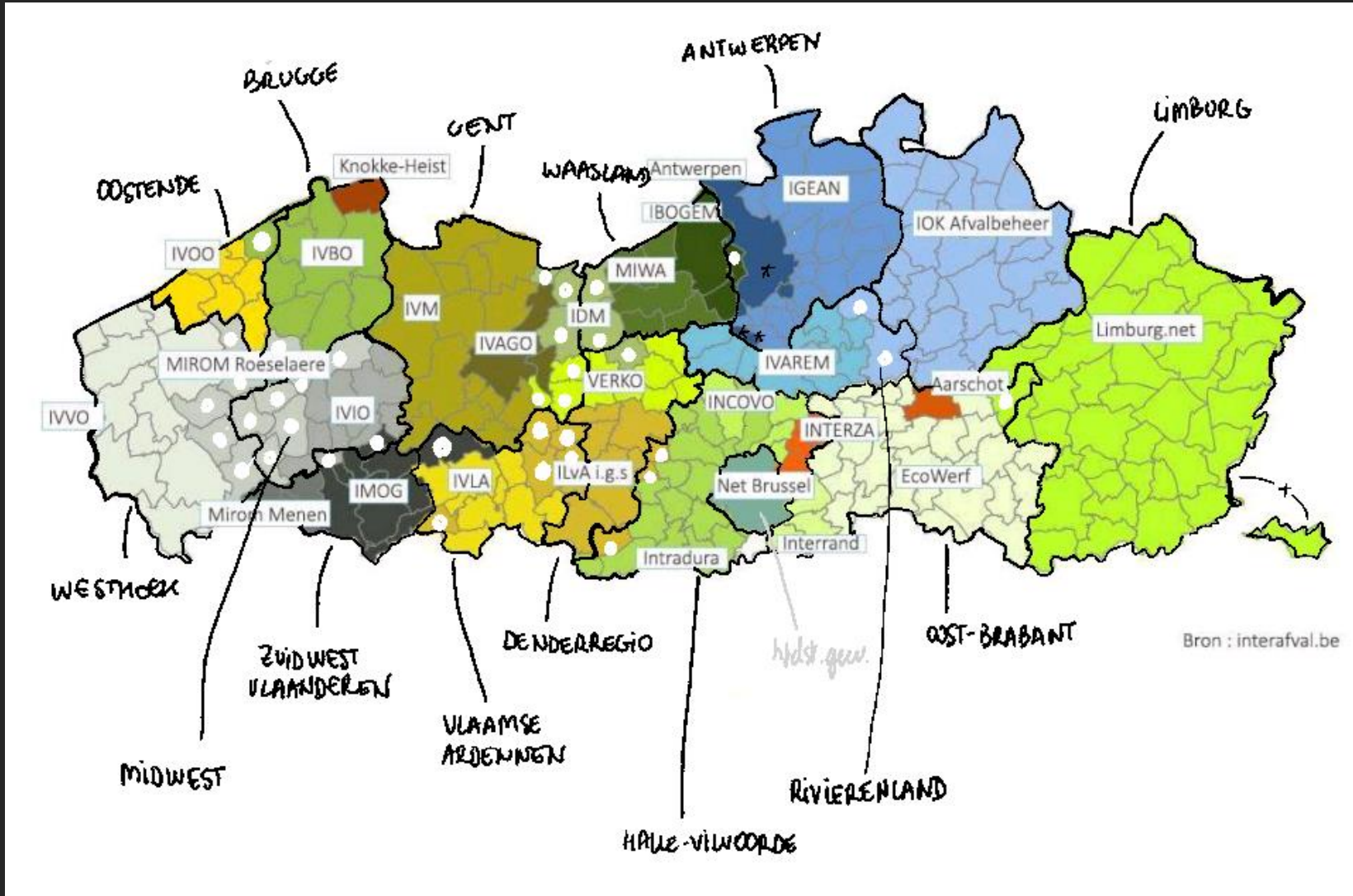
Algemeen

De opdrachtomschrijving verwijst naar de (11) geïmpacteerde AICs en hun gemeente-vennoten. Tijdens de opdracht is zoveel mogelijk visueel gewerkt, om de impact inzichtelijk te krijgen. Uit de visualisatie en de tabellen hierna blijkt echter dat de **impact van de regiovorming op AICs veel ruimer gaat**.

- ▶ Er zijn 25 afvalintercommunales in Vlaanderen, waarvan er slechts 4 in principe niet geïmpacteerd worden door regiovorming. **21 afvalintercommunales** zijn dus wel (on)rechtsreeks geïmpacteerd.
- ▶ Er zijn **34 steden en gemeenten (11%)** waarvan hun AIC niet regio conform is georganiseerd. Daarnaast zijn er nog 246 steden en gemeenten (83%) onrechtstreeks geïmpacteerd.
- ▶ Er zijn **0,59 mio inwoners (9%)** waarvan hun AIC niet regio conform is georganiseerd. Daarnaast zijn er nog 5,62 mio inwoners (85%) onrechtstreeks geïmpacteerd.
- ▶ De **einddatum van de samenwerkingsovereenkomsten** lopen verder dan 2031 bij 10 van de 11 AICs. Er is één AIC waarvan het dit jaar (2022) verloopt.
- ▶ Er zijn maximaal **3 referentieregio's binnen één niet regio conforme AIC**. Het gemiddelde percentage van de aandeelhouders binnen de grootste referentieregio is 80%, hier zijn echter wel grote verschillen in.

Huidig landschap - visualisatie

- 25 AICs in Vlaanderen
- 11 Niet regio conforme AICs
- 10 Aangrenzende AICs
- 4 AICs die in principe niet geïmpacteerd worden
- 3 Gemeenten in eigen beheer

Huidig landschap - in cijfers

	<u>Organisaties</u>	<u>Inwoners (6,65mio, 2021)</u>	<u>Gemeenten</u>
<p>11 Niet regio conforme AICs</p>	ISVAG ILvA IMOG IVIO IOK Afvalbeheer Limburg.net IVBO VERKO	Ibogem MIROM Roeselare IDM	3,60mio, 54% 0,59mio, 9% (niet regio conform)
<p>10 Aangrenzende AICs</p>	IVVO Intradura IVM EcoWerf IVAREM IVLA IVOO IVAGO	MIWA IGEAN	2,61mio, 40% 127, 43%
<p>4 AICs die in principe niet geïmpacteerd worden</p>	Interrand Interza Incovo MIROM Menen	 0,36mio, 5%	 16, 5%
<p>3 Gemeenten in eigen beheer</p>	Knokke-Heist (Regio Brugge) Aarschot (Regio Oost-Brabant) Sint-Genesius-Rode (Regio Halle-Vilvoorde)	 0,08mio, 1%	 3, 1%

Huidig landschap – in cijfers

Afvalintercommunale	% aandeelhouders (# gemeenten)			Einddatum samenwerking	Gemiddelde VTE
	Ref. 1	Ref. 2	Ref. 3		
IDM	43% (2)	36% (3)	21% (1)	2037	103
MIROM Roeselare	62% (6)	27% (5)	11% (1)	2037	51
ILvA	68% (8)	22% (5)	10% (3)	2039	258
VERKO	72% (6)	28% (3)	/	2037	154
Ibogem	77% (2)	23% (1)	/	2035	36
IOK Afvalbeheer	88% (27)	12% (2)	/	2037	408
IMOG	89% (9)	7% (1)	4% (1)	2037	161
IVIO	95% (10)	5% (1)	/	2037	28
IVBO	95% (8)	5% (1)	/	2039	191
ISVAG	96% (5)	4% (1)	/	2022	46
Limburg.NET	97% (41)	3% (1)	/	2037	127
Gemiddelde	80%	16%	12%	-	142

De term 'Ref. 1' wordt in dit rapport gebruikt om te verwijzen naar de relatief 'gewichtigste' referentie-regio in termen van A-aandelen die de gemeente-vennoten gezamenlijk houden in de vereniging.

Ref. 2 verwijst naar de regio met het tweede grootste relatief gewicht aan A-aandelen; Ref. 3 is de regio met het minste A-aandelen.

De termen verwijzen m.a.w. naar de som van de aandelen in de opdrachthoudende vereniging die behoren tot haar gemeente-vennoten die in eenzelfde referentieregio gelegen zijn. Deze opdeling en benaming is louter pragmatisch om de overkoepelende beschouwingen inzichtelijk te houden.

Theoretische
toekomstscenario's

---

3 a

Theoretische toekomstscenario's

O.b.v. de huidige gekende informatie, zijn er verschillende toekomstscenario's mogelijk om tot regioconformiteit te komen. In de overkoepelende analyse wordt geen uitspraak gaan over het meest geschikte toekomstscenario, maar worden deze hierna vermeld om een goed zicht te hebben op de theoretisch mogelijke scenario's.

De gemeente-vennoten uit één van de referentieregio's waarin de AIC actief is, kunnen de vereniging in principe verderzetten. De overige gemeente-vennoten zullen hun afvalbeheer op een alternatieve wijze moeten organiseren.

- ▶ Scenario 1: opties voor gemeente-vennoten die uittreden uit huidig AIC
- ▶ Scenario 2: gemeenten die huidig AIC verder zetten
- ▶ Scenario 3: nieuwe samenwerkingen

Theoretische toekomstscenario's

De scenario's zijn opgemaakt o.b.v. geografische ligging en de principes van regiovorming, en in die zin theoretisch van aard en niet exhaustief. De scenario's doen geen uitspraak over de wenselijkheid of haalbaarheid ervan.

- › Deze scenario's zijn opgemaakt op basis van referentieregio grenzen en de principes van regiovorming. Overige parameters, zoals bijvoorbeeld milieu-impact (positief danwel negatief) van eventuele aanpassingen aan de afvallogistiek zijn hier niet in overweging genomen aangezien geen scope van het onderzoek.

De scenario's, noch de volgorde waarin zij gepresenteerd worden, zijn niet sturend en vormen geen (waarde)oordeel. Evenmin is het een voorafname op de keuzes van de lokale besturen.

In het rapport wordt uitgegaan van voortzetting vanuit de referentieregio waarbinnen de maatschappelijke zetel en (meeste) kritische infrastructuur gelegen is. Dit is een louter pragmatische keuze om de mogelijke scenario's inzichtelijk te maken.

Er zijn geen criteria vooropgesteld om te bepalen welke gemeenten de verenigingen verderzetten. In principe kunnen deelnemende gemeenten uit gelijk welke referentieregio de vereniging verderzetten - zij het mits verhuis van maatschappelijke zetel en/of strategische infrastructuur.

Scenario 1: opties voor gemeente-vennoten die uittreden uit huidig AIC

A De gemeente-vennoot sluit aan bij de gemeenten die de IGS voortzetten in het geval de AIC als geheel of de individuele gemeente een uitzondering bekommt via het **comply** or **explain** principe.

B De gemeente opteert ervoor om hun afvalbeheer, geheel of gedeeltelijk, **zelf** op te nemen door het

- › in **eigen beheer** op te nemen
- › te regelen via **aanbestedingen** met private partners/derden (markt)
- › te verzelfstandigen door oprichting van een **autonoom gemeentebedrijf** (verzelfstandigen)
- › of een mengvorm hiervan.

C De uittredende gemeenten treden toe tot de **beheersoverdracht van een naburige AIC** die werkzaam is op het grondgebied van de referentieregio. De keuze van de ene uittredende gemeente-vennoot beïnvloedt weliswaar de opties van de andere, maar beperkt deze niet. In principe zijn geografisch aaneengesloten scenario's niet noodzakelijk.

D De gemeenten opteren om een **nieuwe intergemeentelijke samenwerking** op te zetten voor hun afvalbeheer - volgens het Matroesjka principe.

- › Deze kan alle of enkele in de referentieregio gelegen uittredende gemeenten omvatten.
- › Gemeenten die vandaag deelnemen in andere AICs (regioconform of niet) meestappen in dit nieuwe samenwerkingsverband nu uittreding voor het voorziene eind van de beheeroverdracht mogelijk is i.h.k.v. regiovorming.

Scenario 2: gemeenten die huidig AIC verderzetten

De gemeenten die de AIC verderzetten

- ▶ Kunnen dit doen met het verminderd ledenaantal
- ▶ Indien nodig mits wijziging van de maatschappelijke zetel van de vereniging
- ▶ Het is mogelijk dat gemeenten die in dezelfde referentieregio gelegen zijn en vandaag elders een beheersoverdracht hebben of hun afvalbeheer in eigen beheer opnemen, toetreding (/ samenwerking) zoeken

► Scenario 3: nieuwe samenwerkingen

Regiovorming impacteert 34 gemeenten in het bijzonder. Het merendeel onder hen zal gevraagd worden uit hun huidige beheersoverdracht inzake afvalbeheer te stappen. In essentie kunnen regioconforme toekomstscenario's bovenop uittredingen ook toenaderingen bevatten. Zij het van uittredende gemeente-vennoten die een beheersoverdracht zoeken bij een in hun referentieregio gelegen samenwerkingsverband - zij het tussen (delen van) bestaande intergemeentelijke samenwerkingsverbanden.

Tot slot kunnen niet (rechtstreeks) geïmpacteerde gemeenten in dit kader hun beheersoverdracht herzien en een nieuwe samenwerking aangaan.

Een bijkomend scenario voor regioconforme toekomstsituaties is de **fusie tussen meerdere (delen van) huidige AIC**.

- Deze kunnen binnen de referentieregio vallen of de gehele referentieregio beslaan,
- Of ook meerdere referentieregio's geheel omvatten.

Deze fusie-scenario's komen niet rechtstreeks voort uit de beweging naar regioconformiteit maar maken wel deel uit van de antwoorden die lokale besturen en AIC hierop kunnen formuleren. De ruimere context kan een momentum creëren om op zoek te gaan naar nieuwe samenwerkingen en optimalisaties.

Dienstverlening

---

3 b

Dienstverlening

Tijdens de interviews werden, naast de vooropgestelde elementen van dienstverlening, een aantal bijkomende elementen van aangeboden dienstverlening aangekaart.

▶ Geïndividualiseerde facturatie (diftar) aan burger

- ▶ Dit betreft het volledig ontzorgen van de gemeenten op het vlak van facturatie. De AIC neemt het dan op zich om de afvalfactuur van de burger op te stellen, en soms zelfs op te volgen. Onder de AICs die dit opnemen werden verschillende systemen opgezet. Doorgaans nemen ze kosten voor de HaH inzameling en andere afval gerelateerde heffingen (vb. recyclagepark bezoeken, grofvuil,...) samen in **geïndividualiseerde afrekeningen per gezin**. Deze afrekening kan ook de gemeentelijke milieubelastingen bevatten. Bijkomend wordt er soms ook een gedetailleerde zicht op het afvalprofiel opgemaakt en ingezet als stimulans en sensibilisering voor gezinnen om hun afvalproductie te verbeteren.

▶ Handhavingsactiviteiten

- ▶ Dienstverlening rond handhaving kan bestaan uit het ondersteunen van gemeentelijke milieuambtenaren, het ophalen van sluikstort, sluikstort controleren op bewijsmateriaal, opzetten van mobiele sluikstortcamera's, monitoren van deze beelden, medewerkers aanstellen als GAS/sanctionerend ambtenaar en vaststellingen doen.

▶ Onderscheid tussen volumediftar en gewichtsdiftar bij huis-aan-huis inzameling van huishoudelijk afval

- ▶ OVAM ziet een positief effect van gewichtsdiftar op het restafvalcijfer van gezinnen, en dus ook het afvalstoffenplan. Daarom is de transitie van volumediftar (zakken) naar gewichtsdiftar een trend die zich bij de afvalintercommunaes stelt. Deze transitie brengt echter (grote) kosten met zich mee - aangepaste vuilniswagens, nieuwe software, afvalbakken met chips, ...

▶ Huis-aan-huis inzameling gft

▶ Openbare vuilbakken bij het publiek domein

Dienstverlening

PREVENTIE EN INFORMATIE

- ▶ Verkoop afvalreceptiënten
- ▶ Verkoop compost en potgrond
- ▶ Afvalvoorzieningen voor evenementen
- ▶ Communicatie en sensibilisering
- ▶ **Geïndividualiseerde facturatie (diftar)**
- ▶ **Handhaving**

OVERSLAG

- ▶ ROS AEEA
- ▶ ROS huishoudelijk restafval
- ▶ ROS andere huishoudelijke afvalstoffen

INZAMELING

- ▶ **Huis-aan-huis inzameling (volume vs. gewichtsdiftar)**
- ▶ Recyclageparken
  - ▶ Inrichting
  - ▶ Uitbating
  - ▶ Afvoer fracties
- ▶ Ledigen glasbollen
- ▶ Ledigen ondergrondse containers (HA)
- ▶ Kringwinkels
  - ▶ Inrichting
  - ▶ Uitbating
  - ▶ Afvoer fracties

PUBLIEK DOMEIN

- ▶ Reinigingsdienst
- ▶ Gladheidsbestrijding
- ▶ **Openbare vuilbakken**

VERWERKING

- ▶ Afvalverbranding
- ▶ Groencompostering
- ▶ Vergisting GFT
- ▶ (nazorg) stortplaats

Dienstverlening

AIC	Verkoop afvalrecipiënten	Verkoop compost & potgrond	Afvalvoorzieningen evenementen	Communicatie & sensibilisering	Geïndividualiseerde facturatie (diftar)	Handhavingsactiviteiten
IDM	x	x	x	x	x	x
MIROM Roeselare	x		x	x		x
ILvA	x	x	x	x	x	
VERKO	x	x	x	x		x
Ibogem	x	x	x	x	x	
IOK Afvalbeheer	x	x	x	x	x	
IMOG	x	x	x	x		x
IVIO	x		x	x	x	x
IVBO	x		x	x		
ISVAG				x		
Limburg.NET	x	x		x	x	

- ▶ De *ladder van Lansink** is een vaak voorkomend principe in het afvalbeleid van de AICs. Daarbij is het eerste principe "Preventie", het voorkomen van afval. Dit is te merken in de dienstverlening van de AICs, waar preventie en informatie een belangrijke activiteit is.
- ▶ Communicatie & sensibilisering wordt door alle AICs opgenomen.
- ▶ Bij preventie & informatie is het ontzorgen van de gemeenten een belangrijke doelstelling. In 5 van de niet regio conforme AICs worden ook handhavingsactiviteiten opgenomen in de beheeroverdracht. Ongeveer de helft ontzorgt de gemeente ook op vlak van facturatie waarbij de AIC (op basis van diftar-wegingen) geïndividualiseerde facturen bezorgt aan de inwoners.

(*) De Ladder van Lansink - "afvalhiërarchie" - is een standaard op het gebied van afvalbeheer. Het afvalbeleid is erop gericht prioriteit te geven aan de milieuvriendelijkste verwerkingswijzen. Deze staan bovenaan de 'ladder'.

Dienstverlening

Inzameling

AIC	Huis-aan-huis inzameling					Lediging	
	Ophaaldienst	Volume Diftar	Gewicht Diftar	GFT	Glas	Glasbollen	Ondergrondse containers HA
IDM	AIC		x	x		Externe partner	x
MIROM Roeselare	Externe partner	x				Externe partner	x
ILvA	AIC		x	x	x		x
VERKO	AIC	x		x		Externe partner	x
Ibogem	Externe partner		x	x	Externe partner		Externe partner
IOK Afvalbeheer	AIC	x	x (27/29)	x	x	Externe partner	x
IMOG	Externe partner	x				x	x
IVIO	Externe partner	x				x	Externe partner
IVBO	AIC	x	x (1/9)	x		Externe partner	x
ISVAG							
Limburg.NET	1/3 AIC & 2/3 Externe partner	x (35/43)	x (8/43)	x	x	Externe partner	Externe partner

- ▶ Van de 10 AICs die ophaling die huis-aan-huis restafval in hun beheersovereenkomst hebben, doet de helft dit zelf en de andere helft via uitbesteding.
- ▶ 6 AICs hebben vandaag volledig of gedeeltelijk gewichtsdiftar ingevoerd. Daarnaast organiseren 7 AICs selectieve ophaling van GFT. Deze elementen zijn belangrijk in het licht van de doelstellingen van het afvalstoffenplan. In scenario's van aansluiting bij beheeroverdrachten van aangrenzende AICs vraagt dit o.a. aandacht voor de compatibiliteit van systemen.
- ▶ Vandaag organiseren de betrokken AIC dit door HaH-inzameling (3) of met glasbollen (6). Twee AICs bieden beide systemen aan - afhankelijk van keuze van de lokale besturen en dienstverleningszones.
- ▶ Huishoudelijk afval wordt ook in ondergrondse containers opgehaald. 7 van de betrokken AICs staan zelf in voor de lediging, 3 besteden dit uit.

Dienstverlening

AIC	Reinigingsdienst	Gladheidsbestrijding	Openbare vuilbakken
IDM	(veegwagens aanvullend)		x
MIROM Roeselare			
ILvA			
VERKO			
Ibogem			
IOK Afvalbeheer			
IMOG	x	x	Externe partner
IVIO			
IVBO			
ISVAG			
Limburg.NET			

- ▶ Het publiek domein maakt bijna nooit deel uit van de dienstverlening opgenomen in de beheerovereenkomst.
- ▶ In de meeste gevallen wordt dit door de gemeente opgenomen en is dit een van de weinige zaken die de lokale besturen die aangesloten zijn bij een AIC individueel organiseren.

Dienstverlening

AIC	Recyclagepark			Kringloopwinkel		
	Uitbating (personeel)	inrichting (Infrastructuur)	Afvoer afvalstromen	Uitbating (personeel)	inrichting (Infrastructuur)	Afvoer afvalstromen
IDM	x (5/6)	x	x			
MIROM Roeselare			x			
ILvA	x	x	x			
VERKO	x	x	Externe partner	x	x	x
Ibogem	x	x	Externe partner	x	x	Externe partner
IOK Afvalbeheer	X (22/29)	X (22/29)	x			
IMOG	X (12/16)	X (12/16)	x (16/16)			
IVIO	x	x	Externe partner			
IVBO	X (3 RP in Brugge)	X (3 RP in Brugge)	x			
ISVAG						
Limburg.NET	X (31/43)	X (31/43)	Externe partner			

- ▶ Nagenoeg alle niet regio conforme AICs staan via hun beheeroverdracht in voor de inrichting en uitbating van - minstens een deel van - de recyclageparken in hun werkingsgebied. Afvoer van de afvalstromen wordt door de AIC opgenomen (6) of gezamenlijk uitbesteed (4) aan een externe partner.
- ▶ In Vlaanderen nemen 2 AICs dienstverlening op i.v.m. kringloopwinkels - beiden zijn vandaag niet regio conform. Deze AICs in voor de inrichting en uitbating van kringloopwinkels in hun werkingsgebied. De afvalstromen voeren ze af in eigen beheer of via een externe partner.

Dienstverlening

Verwerking

AIC	Overslag			Verwerking			
	ROS AEEA	ROS huishoudelijk restafval	ROS andere huishoudelijke afvalstoffen	Afvalverbranding	Groen-compostering	Verwerking GFT	Stortplaats
IDM	x		x	Participatie	Participatie	Participatie	
MIROM Roeselare				Eigen installatie			Nazorg
ILvA	x	x	x	Participatie	Eigen installatie		Nazorg
VERKO		x	x	Aanbesteding	Eigen installatie	Eigen installatie	Nazorg
Ibogem				Aanbesteding	Participatie	Participatie	
IOK Afvalbeheer	x	x	x	Eigen installatie (MBS) Participatie	Eigen installatie	Eigen installatie	Nazorg
IMOG	x		x	Eigen installatie	Eigen installatie		Actief
IVIO				Participatie	Participatie		
IVBO				Eigen installatie	Eigen installatie	Participatie	
ISVAG				Eigen installatie			
Limburg.NET	Externe partner			Participatie	Participatie	Participatie	Nazorg (via participatie)

- ▶ De verwerking van ingezameld afval wordt steeds door de AIC georganiseerd als integraal onderdeel van de beheeroverdracht met de deelnemende gemeenten. In essentie regelen de AICs die op drie verschillende wijzen:
  - ▶ d.m.v. minstens één eigen verwerkingsinstallatie (7), via participatie (7) of via aanbesteding aan private partijen (2).
- ▶ Afhankelijk van (optimalisaties in) de logistieke weg die de stromen afleggen tussen inzameling en verwerking wordt al dan niet gebruik gemaakt van regionale overslagstations (ROS).
- ▶ Daarnaast zijn er 6 AICs met minimum 1 stortplaats, en zijn er in totaal 9 stortplaatsen in (na)zorg van de betrokken AICs (1 actief).

Strategische
infrastructuur

3c

Strategische infrastructuur

De afvalsector is een kapitaalsintensieve sector die grotendeels georganiseerd wordt rond de inplanting van de verwerkingscapaciteit en infrastructuur. Deze infrastructuur neemt een centrale plaats in de beschouwing van de impact van regiovorming en de transitie naar regioconforme alternatieven. Dit omwille van haar verwevenheid met de aangeboden dienstverlening, de onbeweeglijkheid van haar ligging, en de aanzienlijke investeringen die ermee gepaard gaan.

Doorheen het onderzoek werd gekeken naar de volgende **types strategische infrastructuur**:

- Kantoorgebouwen
- Recyclageparken
- Kringloopwinkels
- Overslagstations
- Stortplaatsen
- Wagenpark
- Verwerkingsinstallaties
  - Afvalverbrandingsinstallatie (/verwerking restafval)
  - Composteerinstallaties
  - Vergisters
- Warmtenet

Strategische infrastructuur: spreiding over referentieregio's

Hieronder is een overzicht opgenomen van de ligging van de infrastructuur, ten opzichte van de werkingsgebieden en regiogrenzen. Deze tabel toont de spreiding van de infrastructuur in eigendom van een AIC over de grondgebieden van haar deelnemende gemeentevennoten over de verschillende referentieregio's.

	ref. 1								ref. 2						ref. 3									
	Kantoor	Stelplaats	RP	KW	Overslag	Verwerking	warmtenet	Stortplaats	Kantoor	Stelplaats	RP	KW	Overslag	Verwerking	Warmtenet	Stortplaats	Kantoor	Stelplaats	RP	KW	Overslag	Verwerking	Warmtenet	Stortplaats
IDM	x	x	3	.	x	.	.	.	.	.	2	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.
MIROM Roeselare	x	*	7	.	.	Afvalverbrandingsinstallatie	x	1	.	.	5	.	.	.	0	0	.	.	1	.	.	.	.	0
ILVA	x	x	8	.	x	Composteerinstallatie(s)	.	1	.	.	5	.	.	.	.	1	.	.	2	.	.	.	.	0
VERKO	-	x	7	1°	x	Voorvergistingsinstallatie	.	1	.	.	3	1°	.	.	.	0								
Ibogem	x	*	3	2	.	Composteerinstallatie	.	.	.	.	0	0	.	.	.	.								
IOK Afvalbeheer	x	x	17	.	x	Verwerkingsinstallatie restafval (MBS)	.	3	.	.	3	.	.	.	.	0								
						Composteerinstallatie + Vergisting	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.								
IMOG	x	*	11	.	x	Afvalverbrandingsinstallatie	x	1	.	.	1	.	.	.	0	0	.	.	1	.	.	.	.	0
IVIO	x	*	10	.	x	Composteerinstallatie(s)	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.								
IVBO	x	x	3	.	x	Afvalverbrandingsinstallatie	x	.	.	.	1	.	.	.	0	.								
ISVAG	x	.	.	.	.	Composteerinstallatie	.	.	.	.	.	.	.	.	0	.								
Limburg.NET	-	.	30	.	.	Afvalverbrandingsinstallatie	x	.	.	.	.	.	.	.	.									
	5		99				8				22				1		5						0	

* Beperkt wagenpark voor activiteiten andere dan huis-aan-huis inzameling van huishoudelijk afval

° Eigendom van streekontwikkelingsintercommunale, beheer door AIC

Strategische infrastructuur – gelegen in 'Ref.1' *

- ▶ De **kantoren** (en maatschappelijke zetels)

- ▶ De **stelplaatsen** van het wagenpark. In bijzonder van belang voor AIC die met eigen personeel en wagenpark instaan voor de HaH inzameling van afvalstromen. Dit geldt voor vijf niet regio conforme AIC.

- ▶ De **overslagplaatsen en loodsen** die de niet regio conforme AICs opgaven waar van toepassing in hun werking.

- ▶ De (verschillende types) **verwerkingsinstallaties** in eigendom van de niet regio conforme AICs.
  - ▶ 7/11 niet regio conforme AICs hebben eigen verwerkingsinstallaties

- ▶ In vier niet regio conforme AICs heeft men geïnvesteed in een **warmtenet** en bouwt men dit verder uit. De installatie en warmteleveringen van de warmtenetten zijn in 'ref1' gelegen.

* De gemeente-vennoten uit 'Ref.1' zijn niet noodzakelijk degenen die de vereniging verderzetten, - hiervoor zijn geen criteria vooropgesteld.

Strategische infrastructuur – gelegen buiten 'Ref.1'

▶ **Recyclageparken** (27/126; 21%)

- ▶ Bij uittreding impliceert dit een mogelijke overdracht van
  - ▶ grond (8/27),
  - ▶ beheer en inrichting (27/27),
  - ▶ uitbating (personeel) (20/27),
  - ▶ (engagementen m.b.t.) de afvoer van afvalstromen
- ▶ In vier uittredende gemeenten is momenteel geen RP aanwezig. Inwoners hebben toegang tot RP op het grondgebied van de AIC.

▶ **Kringloopwinkels binnen beheerovereenkomst** (1/4; 25%)

- ▶ Uitzonderlijke dienstverlening en infrastructuur
- ▶ Bij uittreding impliceert dit een mogelijke overdracht van inrichting en uitbating (personeel).
- ▶ KW buiten 'ref.1.' is eigendom van streekontwikkelingsintercommunale, beheerd en uitgebraat door AIC

▶ **Stortplaatsen** (1/9; 11%)

- ▶ Impliceert een berekening en regeling omtrent de historische baten en toekomstige kosten t.a.v. uittredende en verderzettende gemeente-vennoten voor m.b.t. de 9 stortplaatsen.
  - ▶ **Eén** stortplaats (in nazorg) is gelegen op het grondgebied van een **uittredende** gemeente.
  - ▶ **Eén** stortplaats gelegen in een niet-regio-conforme AIC is vandaag nog **actief**. Deze AIC ziet ten gevolge van regiovorming overigens mogelijks deelname van een nieuwe gemeente-vennoot.

Investeringen

3d

Investeringsen

- ▶ De afvalsector is een **kapitaalsintensieve sector**. De totale investeringen van de voorbije en komende jaren staan voor 98%* van de totale balanswaarde.
- ▶ De **solvabiliteit** van de AICs bedraagt 51% terwijl een gezonde solvabiliteit wordt beschouwd tussen 25% en 40%. De verhouding met het vreemd vermogen op meer dan één jaar is 11%. Deze getallen geven aan dat de AICs gemiddeld gezien veel eigen middelen hebben en dus financieel gezonde organisaties zijn. Dit ligt ook in lijn met het feit dat de AICs de investeringen meestal volledig financieren met eigen middelen, en in mindere mate met extra inbreng gemeente-vennoten, lening en kapitaalsubsidies.
- ▶ De **totaal** aangegeven lopende investeringen bedragen €186,07mio. De totaal aangegeven geplande investeringen bedragen €199,91mio. De netto boekwaarde in 2031 - de periode van regiovorming - is respectievelijk €28,41mio en €70,01mio.
- ▶ Er zijn substantiële **verschillen** in de grootorde van de bedragen tussen AICs met of zonder grote strategische infrastructuur.

(*) Limburg.NET ontbreekt in deze berekening wegens gebrek aan data.

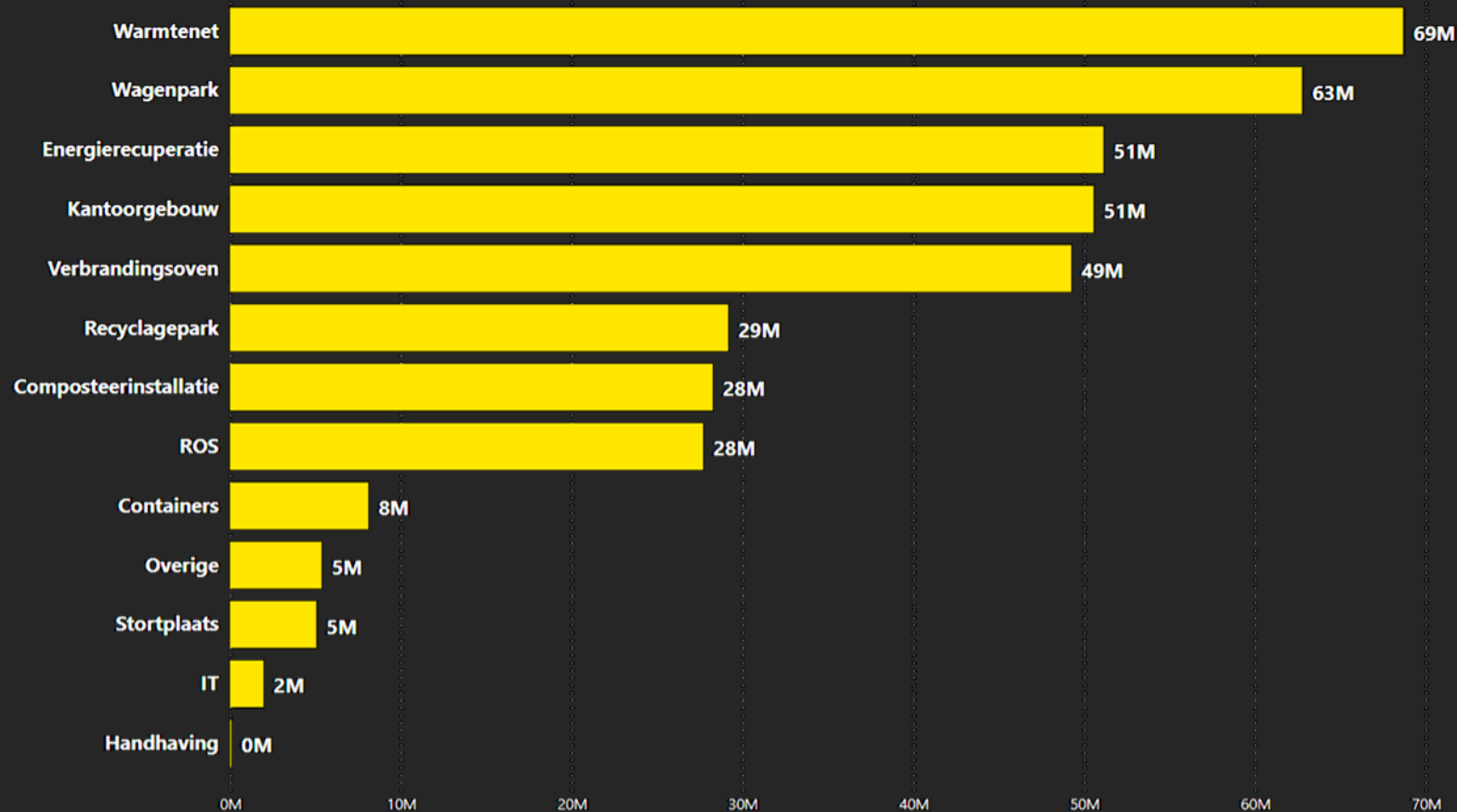
Investerings - in cijfers (€, mio)

AIC	Totaal balans	Reserves	Voorzieningen	Lening > 1j	Lopende investering (€) (Netto BW 2031)*	Geplande investering (€) (Netto BW 2031)*
IDM	9,73	3,82	0	2,37	5,19 (1,43)	10,91 (4,78)
MIROM Roeselare	32,24	18,35	0,33	0	2,50 (geen informatie)	33,00 (21,57)
ILvA	44,84	12,86	7,04	13,82	9,39 (0,27)	30,33 (14,48)
VERKO	29,55	3,55	6,65	11,49	26,10 (13,86)	4,25 (1,97)
Ibogem	12,45	0,47	5,83	1,47	5,48 (0,58)	1,67 (0,01)
IOK Afvalbeheer	82,65	48,47	6,03	0,24	39,21 (3,99)	39,62 (9,76)
IMOG	49,09	5,82	10,02	10,91	34,66 (4,96)	24,70 (Geen informatie)
IVIO	4,86	0,75	0,35	0	1,48 (0,04)	2,16 (0,52)
IVBO	74,20	39,88	3,31	12,07	55,06 (3,30)	40,39 (19,54)
ISVAG	54,28	39,64	0,93	0	10,79 (geen informatie)	20,68 (geen informatie)
Limburg.NET	87,96	29,27	1,46	1,98	Geen informatie	Geen informatie
Totaal	Niet relevant	Niet relevant	Niet relevant	Niet relevant	186,07 (28,41)	199,91 (70,01)

(*) Deze bedragen zijn waarschijnlijk een onderschatting van de realiteit.

Investerings - in cijfers (€,miljoen)

Totaal investeringen*

(*) Lopende investeringen waarvan de afschrijving afloopt na 1 januari 2026, incl. afschrijvingen

(*) Geplande investeringen opgestart tussen nu en 1 januari 2026, incl. afschrijvingen.

Engagementen

3e

Engagementen

Een beweging naar regioconformiteit heeft ook een impact ten aanzien van de afgesloten engagementen en samenwerkingen die de organisatie heeft met haar **gemeente-vennoten**, maar ook met **collega-AICs** en **derden**.

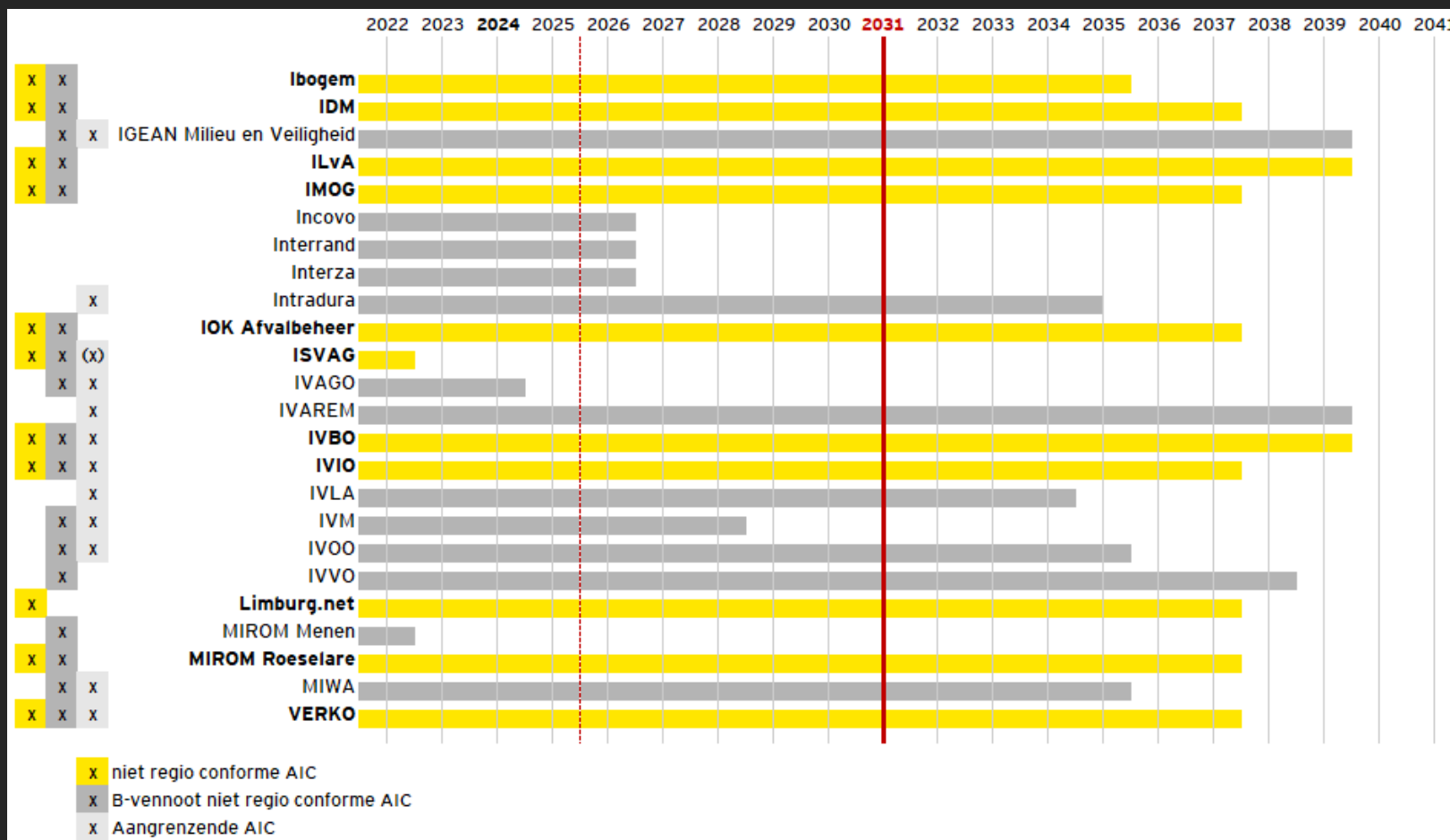
Voor zover regiovorming een herziening van deze samenwerkingen vraagt, zijn de tegenpartijen (privaat, publiek, IGS) belanghebbende in het traject. Deze overeenkomsten, hun timing en belanghebbenden in kaart brengen is bijgevolg een belangrijke stap in de inschatting van de impact van en het onderzoek naar mogelijkheden tot regioconformiteit.

Bij elke niet regio conforme AIC werden de **lopende overeenkomsten en engagementen** met private en publieke spelers - inclusief andere IGS - opgevraagd waarvan de **looptijd 1 januari 2026 overschrijdt**.

M.a.w. door welke overeenkomsten zijn de betrokken AICs en hun gemeenten gebonden in de aanloop en transitie naar regioconformiteit? Welke engagementen staan in deze periode ('26-'31) ter vernieuwing/onderhandeling, en welke engagementen overschrijden de grensdatum van 1 januari 2031?

Engagementen - Lange termijn engagementen t.a.v. vennoten

- ▶ Gemeente-vennoten: beheeroverdracht (statuten)
- ▶ B-vennootschappen: (wederzijdse) participaties met collega AICs: in-house dienstverleningsengagementen
  - ▶ Duur = termijn kortst lopende statuten

Engagementen – overschrijden deadline voor regiovorming

Engagementen van onbepaalde duur

- ▶ Arbeidsovereenkomsten en responsabiliseringsbijdragen
- ▶ Warmteleveringen (2050+)
- ▶ Exploitatie opdrachten eigen aan sites en installaties
- ▶ samenwerkingen KW en sociale tewerkstelling

> 1 januari 2031

- ▶ Beheeroverdrachten (10/11) en participaties (27/37)
- ▶ Gelijklopend aan statuten: concessies en opstalrechten
- ▶ Bancaire leningen (variabel)
- ▶ Kritische samenwerkingsverbanden installaties (PPS, maatschap, exploitatie energie-installatie)
- ▶ (nazorg) stortplaats ('37, '42)
- ▶ Hard- en software exploitatie RP

Engagementen – aflopend in aanloop naar regioconformiteit

> 1 januari 2026 & < 1 januari 2031

- ▶ Leveringen groene energie
- ▶ Software en administratieve ondersteuning (vb. IT infrastructuur, pakketten diftar nazorg, planning, ERP, facturatie)
- ▶ Selectieve inzameling/afvoer en gespecialiseerde verwerking (PMD, PK, glas, AEEA (Recupel), matrassen, batterijen...)
  - ▶ Deze gaan gepaard met erkenningen (te vernieuwen per 5 à 8j)
- ▶ Langlopende dienstverleningsopdrachten (9j)
- ▶ Gevarieerde onderhoudscontracten

< 1 januari 2026

- ▶ Alsnog aangehaald als fundamenteel i.h.k.v. deze oefening:
  - ▶ Aanbesteding HaH ophaling (t.e.m. dec. 2025)
- ▶ Overige lopende overeenkomsten met externe partners (openbare aanbestedingen volgens wet overheidsopdrachten, vb. in logistiek, ondersteuning of verwerking) binden de AIC en haar gemeenten niet voorbij 1 januari 2026. Deze contracten lopen niet langer dan 4 jaar. Bij volgende (her)aanbestedingen dient rekening gehouden te worden met de uit- en eventuele toetredingen van gemeentevennoten.

Realiseren
regiovorming

4

Algemeen

In deel 4 van het onderzoeksrapport wordt dieper ingegaan op de openstaande vragen, kosten en baten die gepaard gaan met het realiseren van de regiovorming. Dit hoofdstuk vormt een belangrijk onderdeel van het verdere (beleidsmatige) debat.

Alle elementen die in dit deel aan bod komen, moeten gelezen en begrepen worden binnen de scope van dit onderzoek. Dit onderzoek heeft niet de betrachting om volledig te zijn op vlak van alle uitdagingen waarmee de AICs en de sector op vandaag te kampen heeft. Er wordt binnen dit onderzoek dan ook geen uitspraak gedaan over de mogelijke impact op klimaat, logistiek, ...

Dit deel heeft evenmin tot doel om wetenschappelijk onderbouwd te zijn, maar is een neerslag van de verzameling van vragen, kosten en baten doorheen de opdracht. Dit deel geeft bijgevolg geen waardeoordeel of appreciatie van de zin of onzin van regiovorming voor de sector, maar heeft tot doel om u toe te laten een evenwichtig debat te kunnen voeren.

Openstaande vragen

Vanuit de scope van het onderzoek kunnen een aantal vragen met de op heden beschikbare informatie en de huidige stand van zaken m.b.t. de impact van regiovorming op AICs nog niet beantwoord worden. De openstaande vragen - niet-limitatief - worden hierna opgelijst conform de 4 bouwblokken. Elk van deze vragen verdient bijzondere aandacht bij eventuele vervolgstappen.

DIENSTVERLENING

- In geval van toetreding van een uittredende gemeente tot een aangrenzende AIC tekent zij in op de lopende beheeroverdracht. Hoe kan ervoor gezorgd worden dat er geen negatieve impact ontstaat op het niveau van dienstverlening dat wordt aangeboden?
- Zal een verandering in dienstverlening - en in het bijzonder van wijze van inzameling - een effect hebben op hoe burgers omgaan met hun afval en hun inzamelgedrag beïnvloeden?

STRATEGISCHE INFRASTRUCTUUR

- De sector van AICs is kapitaalsintensief. Vanuit de historische groei en verantwoordelijkheden is een objectieve waardering cruciaal, zeker i.k.v. nazorg en toekomstige saneringen/ontmantelingen. Dit zowel t.o.v. infrastructuur gelegen op het grondgebied van de verderzettende vereniging als die gelegen op het grondgebied van uittredende gemeenten. Hoe wordt deze objectieve waardering berekend?
- Indien infrastructuur, gebonden aan het uitvoeren van activiteiten, niet meer in het eigen werkingsgebied is gelegen, heeft dit een impact op kosten die verbonden zijn aan logistiek, verwerking, ... Wordt er begeleiding voorzien om te komen tot nieuw te onderhandelen prijsvorken e.d.?
- Nieuwe samenwerkingen leiden tot andere capaciteiten en stromen voor de infrastructuur. Om te komen tot een nieuw evenwicht in goede werking van de installaties, kan er een impact zijn op verwerkingsprijzen. Hoe kan dit worden gereguleerd?
- Strategische infrastructuur is onlosmakelijk verbonden aan gronden en de daaraan gerelateerde eigendomskwestie. Is er zicht op de impact hiervan naar concessies en structuren voor overdracht en aandeelhouderschap?
- De locatie van de stelplaats is van belang in het kader van het daar tewerkgestelde personeel. Welke personeelsmobiliteit kan geboden worden aan deze groep medewerkers?

Openstaande vragen

INVESTERINGEN

- Wordt er een regeling voorzien voor uittredende gemeenten die borg staan voor leningen?
- Wordt er een regeling voorzien voor lopende investeringen, reserves & voorzieningen, éénmalige extra inbreng van gemeente-vennoten en toekomstige baten? Zowel voor uittredende als intredende gemeenten.
- Investerings worden afgestemd op predicties inzake verwerking o.b.v. capaciteit. Nieuwe stromen zorgen voor aangepaste capaciteit en kan onzekerheid creëren voor toekomstige investeringen. Hoe wordt voorzien dat de investeringsbereidheid niet wordt afgeremd door onzekerheid?
- Op welke termijn en met welke fijnmazigheid zal men in concrete modaliteiten voor de beweging naar regiovorming voor afvalintercommunales voorzien? Onduidelijkheid over deze modaliteiten verlengt de staat van onzekerheid waarbinnen investeringsbereidheid laag is.

ENGAGEMENTEN

- Welke regeling wordt er voorzien naar het personeel (contractueel en statutair), met inbegrip van pensioenproblematiek/responsabiliseringsbijdrage?
- Het relatieve gewicht van gemeente-vennoten in de samenwerkingsverbanden zal wijzigen. Dit kan zorgen voor bijstellingen in bijdragen en gedragen risico's en baten. Onder welke modaliteiten kunnen huidige overeenkomsten met externen en B-vennoten worden herzien?
- De mogelijkheid om activiteiten op te nemen via participatie zal een belangrijke factor zijn in de keuzes die lokale besturen en AIC zullen maken. Concreet stelt zich de vraag of (kruis)participaties toegelaten zijn onder de principes van regiovorming.
- In scenario's van toetreding zijn lopende engagementen verbonden aan de beheersoverdracht relevant om mee in acht te nemen. Wat is de houding t.a.v. korte termijn contracten, aangezien deze een impact kunnen hebben op de voorwaarden.

Overzicht kosten

Tijdens het onderzoek zijn de kosten die gepaard gaan met de regiovorming - niet-limitatief - in kaart gebracht. De kosten zijn onderverdeeld in 4 thema's (transitiekosten, personeelskosten, kosten gelinkt aan de diensten/werken/bijdragen en kosten gelinkt aan het onroerend goed). Daarbij is aandacht voor zowel de 'harde' componenten (bv. juridisch traject), als de 'zachte' componenten (bv. communicatie en vertrouwen). Voor elk van deze thema's zijn zowel de financiële als de niet-financiële componenten van de kosten in kaart gebracht.

Met de huidige beschikbare informatie en binnen de scope van de opdracht, is het onmogelijk om een raming te maken van de kost, uitgedrukt in mandagen of in budget. Om die reden is er evenmin gewerkt met een vork of reliëf van de kost.

Bij eventuele vervolgstappen, is dit overzicht een belangrijke basis voor het opmaken van een implementatieplan, aangezien het een vrij volledig overzicht biedt van kosten.

Overzicht kosten

	Financiële impact (éénmalig en recurrent (R))	Niet-financiële impact
Transitie	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Transitietraject<ul style="list-style-type: none"> ▪ Juridisch (bv. regio-labo, omgaan met uitzonderingen/betwistingen, aandeelhouderschap en overdrachten, ...) ▪ Financieel ▪ Organisatieontwikkeling ▪ Personeel ▪ Communicatietrajecten naar bestuur en burger	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Inspraak en beleid<ul style="list-style-type: none"> ▪ RvB (max. 15 leden) ▪ Impact slagkracht? ▪ Relatief gewicht en stem in geval van toetreding ▪ Beleid en cultuur rond afval, uniformiteit ▪ Opgebouwd vertrouwen ▪ Tastbare aanpassing voor de burger ▪ Draagvlak: gemeenten signaleren tevredenheid dienstverlening en wens verderzetting ▪ Bestuurlijk nadeel in geval van schaalverkleining of versnippering (slagkracht, coördinatiekosten, complexiteit samenwerkingen) ▪ Uitwerken draaiboek met alle modaliteiten
Personeel	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Personeelstransitie ▪ Responsabiliseringsbijdrage (waardering en regeling) ▪ Nodige opleidingen i.v.m. nieuwe systemen, materialen, processen. ▪ Personeelskosten overgenomen personeel (R)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Mobiliteit en werkzekerheid personeel ▪ Samenwerkingen OCMW, justitie, ... ▪ Juiste werkkrachten en expertises op de juiste plaats?

Overzicht kosten

	Financiële impact (éénmalig en recurrent (R))	Niet-financiële impact
Diensten, werkings- kost en bijdragen	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Onderzoek compatibiliteit werking en infrastructuur (vb. containers) ▪ Onderzoek en aanpassing compatibiliteit systemen en wagenpark ▪ Omschakeling systemen i.f.v. compatibiliteit (vb. ERP, facturatie, gewichtsdiftar) ▪ Overname / vervanging containers en materialen ▪ Heronderhandeling engagementen en eventuele sancties vroegtijdige verbreking ▪ Boekhoudkundige stroomlijning ▪ Impact facturatiesysteem en hergebruiksvergoeding op gemeentelijke kosten afvalbeheer en cashflow ▪ Mogelijke rem op investering zolang keuzes en hun modaliteiten niet vast liggen. ▪ Gate fees en tonnage prijzen verwerking (R) ▪ Logistieke kost (km) (R) 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wijziging gekende dienstverlening, wegvallen pilootprojecten of dienstverlening ontwikkeld 'op maat' (vb. handhaving of veegdiensten) ▪ Risico verlaagde investeringscapaciteit en -bereidheid en veranderbereidheid i.h.k.v. (klimaat)doelstellingen ▪ Potentiële negatieve impact van onzekerheid en toekomstige regioconforme scenario's op het behalen van ambitieuze doelstellingen ▪ Veranderkost wijziging interne processen en systemen (veranderbereidheid, menselijke kost, tijdsinspanning) ▪ Gewijzigde toestromen installaties (cfr. Capaciteit) + administratieve en interne processen ▪ (gedragenheid) Mate van solidarisering afvalkosten en investeringen ▪ Herindeling logistiek model: risico minder optimale ligging overslagsites
Onroerend goed	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Overdrachten, notariskosten ▪ Bodemonderzoeken en saneringen ▪ Waardering en (her)verdeling investeringskosten en historische kosten/baten installaties, RP en storten 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Gewijzigde risicospreiding en borgstellingen installaties en gronden. ▪ Beleidskeuzes (vb. al dan geen eigen verwerkingsinstallatie en bijhorende verantwoordelijkheden en investeringen). ▪ Gewijzigde afstanden inwoner - toegankelijke recyclageparken

Overzicht baten

- De creatie van een **momentum**. Tijdens het kwalitatief onderdeel van de opdracht (meerbepaald de interviews) werd meermaals aangegeven dat deze opdracht - en de evoluties rond regiovorming in het algemeen - de sector extra in beweging heeft gezet om na te denken over mogelijkheden inzake samenwerking. Dit wordt als positief ervaren door het merendeel van de respondenten.
- Versterken van de **integratie van de afvalsector** met de andere beleidsdomeinen. Tijdens het kwalitatief onderdeel van de opdracht (meerbepaald de interviews) werd niet enkel de focus gelegd op onderlinge samenwerking binnen de eigen sector van afvalintercommunales, maar ook met andere sectoren zoals bv. samenwerking met lokale besturen en politiezones rond handhaving, sluikestort en evenementen. Er zijn echter een aantal belangrijke randvoorwaarden te vervullen, om effectief als baat aanzien te worden. Dit zal o.a. afhangen van de mate waarin regiovorming ook andere sectoren zal worden toegepast en afhankelijk zijn van evoluties op het federale niveau (bv. politiezones).
- Voor elk van de 4 bouwblokken (dienstverlening, strategische infrastructuur, investeringen en engagementen), zijn bij een versterkte samenwerking **schaalvoordelen** mogelijk. Dit zijn echter geen gegarandeerde baten en niet exclusief verbonden met de idee van regiovorming.
  - Uniforme **dienstverlening** op een grotere schaal
  - Opportuniteit voor de herziening van de logistiek overheen een uitgebreider werkingsgebied (bv. overslag, routes, multimodaliteit, ...) door het herbekijken van de **strategische infrastructuur**
  - Creëren van een stimulans om **investeringen** maximaal in te zetten in functie van doelstellingen (bv. evolutie naar gewichtsdiftar). Mogelijkheid om grotere investeringen te realiseren. Evolueren naar nog meer langetermijn visie en efficiëntieoverwegingen.
  - Een sterkere onderhandelingspositie voor het afsluiten van **engagementen**.

Volgende stappen

5

Onderzoek naar mogelijkheden
regioconformiteit van geïmpacteerde
afvalintercommunales & hun
gemeente - vennoten

Rapport EY - 29/09/2022